

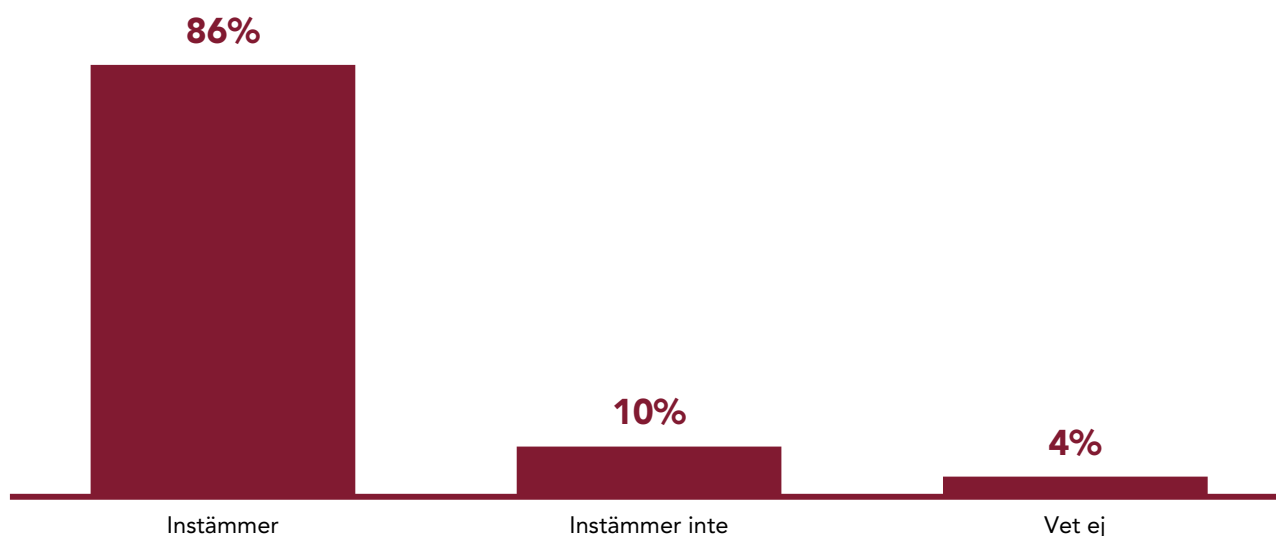
KARENSAVDRAGET MÅSTE AVSKAFFAS

Trygghet i jobbet innebär att anställda inte ska förlora stora inkomster vid sjukdom. Men även att slippa riskera att få arbeta tillsammans med sjuka personer för att de inte har råd att stanna hemma. Det nuvarande karensavdraget (och den tidigare karensdagen) leder till dessa negativa konsekvenser. Det drabbar alla anställda. Men det slår särskilt hårt mot dem som har arbetaryrken och kontaktnära yrken, det vill säga anställda som inte kan förlägga sitt arbete hemma.

Under lång tid har Handels varit motståndare till karens i sjukförsäkringen. Sedan karensdagen återinfördes 1993 av en borgerlig regering har samtliga Handels kongresser sagt att förbundet ska arbeta för att avskaffa karensdagen. År 2019 bytte karensdagen namn till karensavdrag och innebar att beräkningen ska vara en inkomstförlust på 20 procent under en arbetsvecka. I vardagligt språk används dock fortfarande begreppet ”karensdag”, vilket vi tagit hänsyn till i frågan nedan.

Trycket i frågan kommer från medlemmarna. I en enkätundersökning från 2021 höll 86 procent av Handels medlemmar med om att karensdagen/karensavdraget borde avskaffas.

Andel av Handels medlemmar som anser att karensdagen (karensavdraget) bör avskaffas så att människor inte går till jobbet sjuka

Endast tio procent instämde inte, medan fyra procent svarade vet ej. Motståndet är starkt oavsett vilket politiskt parti eller block man sympatiserar med. Bland röd-gröna sympatisörer (S, V, Mp) anser 90 procent att karensavdraget ska avskaffas. Bland sympatisörer till forna alliansen (M, Kd, C, L) anser 80 procent det, och bland Sd-sympatisörer instämmer 73 procent.

Det är inte förvånande att kravet på ett avskaffande är så starkt bland Handels medlemmar. De drabbas hårt av karensavdraget. De förlorar inkomster och de riskerar att bli smittade av kollegor som inte har råd att stanna hemma.

Karensavdraget leder till skadlig sjuknärvaro

I yrken där det inte går att arbeta hemifrån, och där det är svårt att få ekonomin att gå ihop, innebär karensavdraget en stor risk för sjuknärvaro. I SCB:s arbetsmiljöundersökning svarar sju av tio anställda i handeln att de arbetat trots att de borde ha sjukskrivit sig, 70 procent av kvinnorna och 74 procent av männen (Handels 2021b).

De som arbetat trots sjukdom uppger som skäl att de inte haft råd att stanna hemma, inte vill belasta kollegorna eller inte vill framstå som lata. I dessa svar från handelsanställda visas de mest trängande problemen på denna del av arbetsmarknaden upp. Det handlar om låga löner och inkomster, men också

om en slimmad bemanning med många osäkra anställningar. Vi ser också hur anställda i handeln brottas med sin lojalitet mot företag och kollegor.

Problemet är dock att sjuknärvaro är skadligt. För det första för individen som kan drabbas av långvariga sjukdomsproblem när hen jobbar istället för att stanna hemma vid sjukdom. Vi vet av forskningen att de som har hög sjuknärvaro, och går till jobbet trots att de borde ha sjukskrivit sig, löper markant större risk för framtida sjukskrivningar, både korta och långa. Det innebär att dagens sjuknärvaro ofta är morgondagens sjukfrånvaro.

För det andra för att övriga anställda riskerar att smittas. Och för det tredje för att långvarig sjukfrånvaro drabbar såväl företag som samhälle ekonomiskt. Men särskilt allvarligt kan det vara vid stor smittspridning. Det blev uppenbart i samband med coronapandemin.

Det går inte att veta exakt vilken betydelse handeln hade för den initiala smittspridningen. Men med en bransch där hundratusentals anställda dagligen har kontakt med miljontals kunder kan man på goda grunder anta att det spelade en ganska stor roll. Särskilt som det i handeln finns en stor grupp anställda med osäkra visstidsanställningar. De måste gå till jobbet när de blir inkallade, annars kan de att drabbas av förlorade inkomster, och riskera att inte bli inkallade nästa gång. På jobbet möter de kunder som går till butiken för att handla, trots att de är sjuka. Att anställda ska

förlora inkomst för att de blir smittade på jobbet är svårt att motivera.

Sverige är det enda nordiska land som har ett karensavdrag. De övriga nordiska länderna klarade av smittspridningen betydligt bättre än Sverige, vilket skulle kunna bero på att sjukersättning betalas ut från första dagen i de länderna.

Karensavdraget är en klasslagstiftning

Pandemin har också visat på stora skillnader mellan yrkesgrupper som kan arbeta hemifrån och vilka som inte kan det. Bland LO-medlemmar är det nio av tio som inte kan arbeta hemifrån. För merparten av Handels medlemmar som arbetar i butik, på lager eller i frisörsalonger är hemarbete självklart inte något alternativ. För andra yrkesgrupper, bland tjänstemän och akademiker, går det att hantera tillfällig sjuklighet genom att använda flextid eller att helt arbeta hemifrån. Dessa grupper, som redan har högre inkomster, kan på så sätt undvika att drabbas av karensavdraget.

Karensavdraget är därför att betrakta som en orättvis klasslagstiftning som stärker ojämlikheten i samhället.

Starka skäl för att avskaffa karensavdraget

När covid-19 klassades som pandemi, den 11 mars 2020, meddelade regeringen att karensavdraget tillfälligt skulle slopas. Socialförsäkringsministern motiverade det så här: ”För att minska risken för smittspridning är det viktigt att den som är sjuk inte går till jobbet. I det läge som vi befinner oss i nu är det rimligt att staten tar ett ekonomiskt ansvar för den första dagen av sjukdom för att hjälpa den enskilde.” Alla politiska partier var överens om detta.

Detta argument är inte tillfälligt. Handels anser, liksom hela LO, att det alltid är viktigt att minska smittspridning. Anställda ska aldrig tvingas jobba av ekonomiska skäl, när de borde stanna hemma på grund av sjukdom.

Argumenten för att avskaffa karensavdraget är starka. Ett avskaffat karensavdrag minskar risken för smittspridning i samhället, eftersom anställda har råd att vara hemma vid symptom. Det ger förbättrad

folkhälsa på lång sikt. Det ökar jämställdheten, eftersom det är flest kvinnor som arbetar i kontaktnära yrken. Det minskar klassklyftor och ojämlikhet, eftersom karensavdraget drabbar de med lägst inkomster hårdast.

Det enda argument som framförs för att ha karensavdrag är risken att anställda av ren lathet stannar hemma. Men det har svagt stöd i verkligheten. Det går inte att säga att de övriga nordiska länderna har detta problem.

Vi vill att politikerna ska

- Avskaffa karensavdraget

Referenser

- Handels (2021a), Novus/Handels medlemsundersökning om politiska uppfattningar.
- Handels (2021b), Specialbeställd statistik från SCB Arbetsmiljöundersökningarna 2017/2019.